

Prof. dr. W.B.H.J. van de Donk
Commissaris van de Koning in de provincie Noord-Brabant

Aan de colleges van Burgemeester en
Wethouders van de gemeenten
in de provincie Noord-Brabant

's-Hertogenbosch, 31 maart 2016

Geacht college,

Op verzoek van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) vervul ik zoals u weet sinds oktober vorig jaar als Rijksorgaan, in goede samenspraak met de voorzitters van de drie Brabantse veiligheidsregio's, een bemiddelende rol in het realiseren van extra (nood)opvang voor asielzoekers in onze provincie. Op 21 oktober 2015 organiseerde ik daartoe een eerste overleg met alle Brabantse burgemeesters, de veiligheidsregio's en het COA. Deze partijen participeren, samen met de provincie, ook in het zogeheten Platform Opvang Vluchtelingen (POV), dat met de coördinatie van de uitvoering van deze extra taakstelling in Brabant is belast.

Concreet kwam die taakstelling neer op het realiseren van 4.000 extra plaatsen (in 2015 per veiligheidsregio 500 en daarnaast in 2016 in onze provincie nog 2.500 plaatsen). Dat aantal kwam bovenop de op dat moment in onze provincie al beschikbare (nood)opvang (op 21 oktober 2015 waren er al 7.270 plaatsen beschikbaar). De totale taakstelling per 1 juni 2016 zou daarmee 11.270 plaatsen bedragen.

Echter, intussen is duidelijk geworden dat we, gezien de thans te verwachten instroom, we eind 2016 in totaal 14.000 plaatsen beschikbaar moeten hebben. Daarvan hebben we er op 1 juni aanstaande bij de huidige stand van zaken een kleine 7.000 gerealiseerd. Dat betekent dus dat er nog een opgave resteert van ruim 7.200 plaatsen voor (nood) opvang voor de rest van het jaar.

Veel gemeenten hebben de afgelopen tijd samen met het COA al bijgedragen aan het realiseren van onze taakstelling en er zijn al de nodige plaatsen gerealiseerd, maar ik heb ook vastgesteld dat teveel gemeenten in Brabant nog geen bijdrage leverden aan de (nood)opvang van asielzoekers (hetgeen moet worden onderscheiden is van de bestaande wettelijke verplichting om statushouders te huisvesten).

De nog resterende opgave voor (nood)opvang is naast het noemen van aantallen, ook geformuleerd in benodigde duur. De opvangcapaciteit moet in onze provincie voor 70 % uit langdurige opvang bestaan (2 tot 5 jaar en langer, zoals in een AZC) en voor 30 % uit kortdurende noodopvang (1-2 jaar). Uitgaande van een opgave van 14.000 asielzoekers zijn dit in totaal 9.800 opvangplaatsen in een AZC en in totaal 4.200 opvangplaatsen in de (nood)opvang.

Er is dus nog een forse taakstelling, waarbij ik moet vaststellen dat wij die met de huidige inzet niet gaan halen. Dat betekent dat we zonder koerswijziging nog voor de zomer terug zullen moeten vallen op de voor zowel gemeenten als asielzoekers belastende en weinig doelmatige vorm van crisisnoodopvang (72-uursopvang). Dit zou zeer ongewenst zijn en dat moeten we dus te allen tijden proberen te voorkomen.

Kortom, de omvang en urgentie van de opgave zijn zeer fors. Vanuit het uitgangspunt van solidariteit en medemenselijkheid zullen wij die opvangplaatsen moeten realiseren. We kunnen dit alleen voor elkaar krijgen als echt alle gemeenten meedoen! We moeten deze klus samen klaren.

Ik realiseer mij daarbij overigens ten volle dat het hier bepaald niet om een gemakkelijke opgave gaat. Wij hebben als decentrale overheden van de Rijksoverheid een opdracht gekregen die wij moeten realiseren in een steeds lastiger maatschappelijk klimaat en bij een draagvlak dat behoorlijk onder spanning staat. Dagelijks wordt die spanning en de onzekerheid over wat ons nog te wachten staat, gevoed via de media. De terreuraanslagen in Brussel en Parijs en gebeurtenissen in Keulen waarover de media uitvoerig hebben bericht, hebben aan die spanningen bijgedragen en leiden tot een toename van soms ronduit negatieve sentimenten tegenover asielzoekers. Aan de andere kant is er een bemoedigende inzet en steun van velen, die zich realiseren dat veel vluchtelingen hier een veilige haven zoeken, op de vlucht precies voor het vreselijke soort van geweld en terrorisme, dat nu ook ons, en dichtbij, in Parijs en Brussel heeft getroffen.

Op 10 maart 2016 heb ik wederom een avond georganiseerd voor alle burgemeesters van onze provincie. Tijdens die bijeenkomst is de voortdurende en actuele urgentie van de taakstelling duidelijk geworden, maar is door velen van u ook onderstreept dat een realisatie daarvan alleen maar kans van slagen heeft als er ook ruimte is voor een eigen Brabantse aanpak. Die houdt in dat vele gemeenten willen opteren voor 'eigenschelijke' (bij hun maat en schaal passende vormen) van (nood)opvang en ook snel ruimte willen geven voor een inzet op integratie en werk van de opgevangen asielzoekers. Bovendien is duidelijk geworden dat ook het versneld huisvesten van (extra) statushouders de huidige grote druk op het benodigde aantal plaatsen voor (nood)opvang zou kunnen verlichten.

In de aanloop naar de burgemeestersavond heeft met name de discussie over de grootschaligheid van opvanglocaties de landelijke en regionale media beheerst. Uiteraard is dit op die avond aan de orde gekomen. Ook heeft burgemeester Buijs van de gemeente Boxtel zijn plannen voor een experiment met kleinschalige opvang gepresenteerd. Ter voorkoming van misverstanden over die inzet wil ik daarover wel

opmerken dat het in de gemeenten Boxtel (en Heusden) om experimenten gaat met kleinere aantallen dan de door het COA genoemde ondergrens van 200 voor een zogenaamde satelliet-locatie (een kleinere opvanglocatie die voor de noodzakelijke voorzieningen afhankelijk is van een grotere hoofdlocatie van meer dan 300 in de nabijheid). Het is bovendien goed dat u zich hierbij realiseert dat dit experimenten zijn waarover de bestuurlijke opdrachtgever van het COA (lees: de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie) en de betrokken gemeenten nog volop met elkaar in gesprek zijn. Ik merk echter dat als gevolg hiervan veel gemeenten een afwachterende houding aannemen en dat lopende initiatieven voor het realiseren van noodopvang onder extra druk komen te staan.

Gelet op de grote hoeveelheid nog deze zomer te regelen (nood)opvang, kunnen wij echter niet wachten op de resultaten van deze experimenten, waarvan ik overigens van harte hoop dat zij op bestuurlijk draagvlak kunnen rekenen (en een inspiratie zijn voor volgende fasen van beleidsontwikkeling). Daarvoor ontbreekt ons simpelweg de tijd en is de urgentie om plaatsen te regelen voor het COA te groot.

De avond heeft overigens wel geresulteerd in mogelijke ingrediënten voor een "Brabantse aanpak vluchtelingen", die aan onze gemeenten mogelijkheden biedt met een eigen accent bij te dragen aan de realisatie van voldoende plaatsen voor (nood)opvang. Centraal daarbij staan de begrippen "innovatie", "eigenschalligheid" en "(sub)regionale samenwerking" (met de mogelijkheid van een onderlinge uitruil van de inzet voor (nood)opvang en een extra inzet op de huisvesting van statushouders). De gedachtenvorming over die aanpak was een belangrijk onderdeel van die tweede avond, waarvan u in de bijlage 1 een sfeerimpressie aantreft.

Na die bijeenkomst is de "Brabantse aanpak vluchtelingen" verder uitgewerkt en op 22 maart 2016 afgestemd met de (plv.) voorzitters van de veiligheidsregio's. In deze brief leest u over elementen van die aanpak en de taakstelling die op grond daarvan aan uw gemeente wordt gegeven. Voordat we daarover meer specifieke informatie geven, eerst nog wat over centrale begrippen in de Brabantse aanpak.

Eigenschalligheid en maatwerk

Wat bedoeld wordt met eigenschalligheid is dat het aantal opvangplekken afhankelijk is van de specifieke locatie en context van die locatie. Maar ook een 'eigenschallige' (of misschien beter: gepaste) opvang moet passen binnen het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom. Afgesproken is dat er meer ruimte is voor variëteit, en dat de eerder generiek gehanteerde aantallen plaats maken voor maatwerk. Dat kan ook nog een opvang van meerdere honderden asielzoekers zijn. Het gaat om de context en geschiktheid van de plek, en om aspecten van draagvlak. Op de ene plek kan een gemeente vrijwel probleemloos 1.200 asielzoekers opvangen, op een andere plek is 300 asielzoekers het maximaal haalbare. Een nog kleinere omvang is volgens de huidige richtlijnen van het COA voor de inrichting van (nood)opvang niet haalbaar. Een satellietlocatie kan overigens wel iets kleiner zijn dan 300 maar ook de invulling daarvan vraagt om maatwerk per locatie.

Huisvesting statushouders

Uiteraard kunnen kleinere locaties wel interessant zijn voor huisvesting van statushouders en andere doelgroepen voor goedkope huur en koop. Ook hier ligt immers een forse opgave voor veel gemeenten. Veelal moet de achterstand van 2015 nog worden weggewerkt, terwijl de taakstelling voor de tweede helft van 2016 met zo'n 15% omhoog zal gaan ten opzichte van de eerste helft van dit jaar. Ik roep uw college dringend op om hier werk van te maken, samen met woningcorporaties, particuliere ondernemingen en ontwikkelaars. Een versnelling op deze taakstelling helpt de eerdergenoemde opgave in de opvang van asielzoekers te verlichten, omdat er dan doorstroming uit de (nood)opvang en AZC's plaats kan vinden.

Brabantse aanpak vluchtelingen: taakstelling en werkwijze

Onderdeel van de "Brabantse aanpak vluchtelingen" is de erkenning van de noodzaak om per gemeente te gaan werken met een heldere doelstelling voor de realisatie van de resterende opgave voor (nood)opvang, maar die gemeenten wel de mogelijkheid te bieden de inzet op (nood)opvang met omliggende gemeenten te compenseren door een verhoogde inzet op de realisatie van de huisvesting van statushouders. Daarmee ontstaat een samenhangende (sub-)regionale opgave waarbij de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders ook kan worden aangevuld met een inzet op vroegtijdige integratiebevordering (inclusief onderwijs en arbeidsmarkt).

Het gaat dus om taakstellingen per gemeente, deze kunnen zij hier wel samen realiseren en uitruilen in sub-regionaal verband.

Deze Brabantse aanpak krijgt gestalte in 11 (in goed overleg met de voorzitters van de veiligheidsregio's samengestelde) sub-regionale verbanden. Hierin worden de twee, per gemeente geformuleerde opgaven, (realisatie (nood)opvang en de huisvesting van statushouders) op een door henzelf in goed overleg met COA gekozen, maar niet-vrijblijvende manier uitgewerkt in een concreet plan.

De taakstelling voor uw gemeente voor de (nood)opvang van asielzoekers is een aan het inwonertal gerelateerde verdeling van de eerder genoemde ons nog resterende opgave van 7.200 opvangplaatsen. De voor uw gemeente geldende taakstellingen treft u aan, net als die van de andere gemeenten, in bijlage 2.

In de toekenning van de gemeentelijke taakstellingen worden gemeenten die nu al meer asielzoekers opvangen dan op basis van het inwoneraantal nodig zou zijn, minder belast. Ze krijgen bijvoorbeeld geen extra taakstelling voor de opvang van asielzoekers meer. Kortom: we kiezen voor een faire verdeling van de restopgave. Daarbij kan zoals gezegd in (sub-)regionaal verband worden afgesproken dat de taakstelling voor de huisvesting van statushouders van deze gemeenten wordt overgenomen door gemeenten die boven hun taakstelling bijdragen aan de realisatie van (nood)opvang. Ook kunnen andere gemeenten in de (sub)regio zorgen voor extra ondersteuning bij integratie-activiteiten, financiering en communicatie.

Elk gemeentebestuur blijft uiteindelijk wel aanspreekbaar voor de eigen taakstelling voor de realisatie van (nood)opvang maar kan die dus onderbrengen in een 'deal' op het niveau van een (sub-)regio.

Voor de meeste gemeenten is de taakstelling dusdanig laag dat deze onder de minimale door COA vereiste grens van 300 opvangplekken ligt. Het is ook daarom essentieel dat de opgave in (sub)-regionaal verband wordt opgepakt en gezamenlijk combinaties van grotere en kleinere locaties voor asielzoekers en huisvesting statushouders worden gerealiseerd om de (sub)-regionale taakstelling optimaal te kunnen realiseren.

Op diverse plekken binnen de provincie worden ondertussen al de nodige kansrijke gesprekken gevoerd om nieuwe locaties te realiseren. Deze locaties overstijgen qua capaciteit (aantal opvangplekken) soms nu geformuleerde de gemeentelijke taakstelling, maar passen prima bij de eigenschalligheid van die locatie. Het is in ons aller belang dat deze locaties gerealiseerd worden. Ik roep dan ook op om deze gemeenten te steunen bij het vinden van draagvlak.

De sub-regionale indeling is geen doel op zich, maar een hulpmiddel om de taakstellingen van de individuele gemeenten te kunnen realiseren. Voor de goede orde: het belangrijkste doel van de sub-regio's is om de individuele gemeenten de mogelijkheid te geven tot slagkracht te komen, maar laat daarbij de verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten onverlet. Elke gemeente blijft aanspreekbaar voor het aan die gemeenten toegewezen aandeel in de taakstelling.

De indeling sluit overigens zoveel mogelijk aan bij bestaande samenwerkingsverbanden op het gebied van ruimte en wonen. Samenwerking met en uitwisseling tussen andere sub-regio's (bijvoorbeeld op het niveau van een veiligheidsregio) is natuurlijk mogelijk.

Voor elk van de elf sub-regio's is een coördinerend burgemeester aangewezen als aanjager. Deze initieert, stimuleert, en fungeert, zo mogelijk samen met een wethouder Wonen uit de sub-regio, als aanjager in de sub-regio.

In de eerder vermelde bijlage 2 ziet u de uitwerking van de gemeentelijke, (sub)-regionale en Brabantse taakstelling. Per sub-regio is aangegeven welke burgemeester de coördinerende rol neemt. Hoe de gemeenten het proces om te komen tot de invulling van hun taakstelling uitwerken, is vooral een zaak van de betrokken gemeenten en hun partners.

De voorzitters van de veiligheidsregio zijn mede verantwoordelijk voor de realisatie van de taakstellingen in zijn/haar regio. Gelet op artikel 1 van mijn ambtsinstructie, op basis waarvan ik de noodzakelijk geachte regionale samenwerking bevorder tussen Rijk, provincies en gemeenten, heb ik de voorzitters van de veiligheidsregio's aangewezen om medeverantwoordelijkheid te nemen in de realisatie van de opgave in hun veiligheidsregio. De urgentie van de taakstelling vraagt dat zij hier actief invulling aan geven. In de veiligheidsregio Zuidoost is de plaatsvervangend voorzitter aangewezen. De voorzitters van de veiligheidsregio's zijn samen met mij het bestuurlijk aanspreekpunt voor de coördinerend burgemeesters en zo nodig ook

voor Uw college.

Sub-regionaal projectteam onder leiding van coördinerend burgemeester

Ik verwacht van uw gemeenten, om op het niveau van uw sub-regio, onder leiding van uw coördinerende burgemeester, zo spoedig mogelijk een projectteam te formeren dat invulling gaat geven aan uw taakstelling. Dat team dient onder leiding van de coördinerende burgemeester vóór 15 mei 2016 een concreet, met het COA besproken plan gereed te hebben, waarin de (onderlinge verdeling van) taakstellingen voor opvang van asielzoekers en statushouders op het niveau van uw sub-regio zijn uitgewerkt. Deel van dat plan is een realistische planning voor de realisatie ervan voor eind 2016.

De coördinerende burgemeesters en hun teams krijgen ondersteuning van een Brabantbreed ondersteuningsteam dat onder de vlag van het al bestaande Platform Opvang Vluchtelingen zal fungeren. Op 31 maart 2016 zijn de coördinerend burgemeesters over opzet en werking van dat ondersteuningsteam gebriefd. Dit team zal, met inzet van diverse bestaande Brabantse netwerken (overheid, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en maatschappelijke partners), expertise en ondersteuning bieden aan de coördinerende burgemeesters en hun teams. Die ondersteuning vindt plaats op drie pijlers van het programma:

1. (nood)opvang en huisvesting van statushouders
2. bevordering integratie, onderwijs en arbeid
3. draagvlakstrategie en communicatie.

De hoofdpoging ligt in het realiseren van voldoende plaatsen voor (nood)opvang en huisvesting, maar die kan dus worden aangevuld met een inzet op integratie (onderwijs en arbeid) en vraagt om een op maat gesneden strategie voor overleg, draagvlak en communicatie. Juist deze brede aanpak van de gehele keten was tijdens onze laatste bijeenkomst een duidelijke wens van de Brabantse gemeenten. Uit tal van onderzoeken blijkt dat een snelle inzet op werk en scholing bijdraagt aan duurzame integratie. De focus voor de komende weken zal echter, gelet op de omvang en urgentie van het vraagstuk op de pijler opvang liggen.

Dit provinciale ondersteuningsteam is aanvullend op het Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders (OTAV) van de VNG. Via de coördinerende burgemeesters wordt verdere informatie verstrekt, zoals suggesties hoe u de "Brabantse aanpak vluchtelingen" kunt agenderen in uw gemeenteraad. Daarbij kunt u ook aandacht geven aan de wijze waarop u kunt bijdragen aan het versnellen en vergroten van de kansen op integratie en het draagvlak. Het is daarom aan te bevelen dat U in uw plan, behalve aan de realisatie van de gevraagde aantallen plaatsen voor (nood)opvang en de huisvesting van statushouders, ook aandacht geeft aan een inzet voor integratiebevordering, onderwijs en arbeidsmarkt. Uiteraard past in het plan ook een draagvlakstrategie en communicatieparagraaf. In dat kader adviseer ik u in ook initiatieven mee te nemen om asielzoekers 'een gezicht' te geven en verbindingen te leggen met uw inwoners. Het ondersteuningsteam Brabantse Aanpak vluchtelingen, inclusief de diverse hieraan gekoppelde netwerkpartners, kan hiervoor de nodige ondersteuning bieden.

Op 8 april 2016 zal ik, samen met de voorzitters van de veiligheidsregio's en de coördinerende burgemeesters, de opzet van deze "Brabantse aanpak vluchtelingen" aanbieden aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie. Hij zal ons dan ontmoeten en wij zullen dan zijn actieve medewerking vragen voor de uitvoering en verdere ontwikkeling van deze aanpak.

Aan de gemeenten die thans nog niet meedoen aan de realisatie van (nood)opvang, vraag ik dus indringend om het voorbeeld te volgen van de gemeenten die nu al veel inspanningen hebben gepleegd. Want lusten en lasten moeten in Brabant eerlijk worden verdeeld, op basis van solidariteit en een gemeenschappelijk gedeeld gevoel van urgentie. Ik herhaal dan ook mijn dringende appèl aan alle gemeenten om, schouder aan schouder, uw steentje bij te dragen.

Tot slot wil ik uw college van harte aanbevelen, eventueel in sub-regionaal verband, om samen met bijvoorbeeld uw fractievoorzitters op korte termijn eens een AZC te bezoeken en daar actief met het COA in contact te treden. Ook wil ik u nogmaals wijzen op de mogelijkheden en arrangementen voor (nood)opvang die zijn opgenomen in het door de VNG met het Rijk gesloten bestuursakkoord.

Ik wens u succes met de aanpak en verwacht van u een loyale en betrokken inzet bij de realisatie van onze gemeenschappelijke opdracht. Ik hoop dat bij een volgende bijeenkomst van Brabantse gemeentebesturen op 1 juni 2016 door u allen voorspoedige resultaten gemeld kunnen worden en dat wij samen kunnen vaststellen dat geen gemeentebestuur in onze provincie zich onttrekt aan de aan ons gegeven opdracht.

Met vriendelijke groet,

W.B.H.J. van de Donk

Mede namens,

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost:
Mw. E. Blanksma-van den Heuvel

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant:
Mr. P.G.A. Noordanus

Veiligheidsregio Brabant-Noord:
Mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Bijlagen:

1. sfeerimpressie bijeenkomst 10 maart
2. taakstellingen per gemeente in regionaal verband
3. persbericht